

# שני מנהיגים, מטרה אחת

Category: וארא, שמות

משה ואהרן מובילים את העם יחדיו ליציאת מצרים בהנהגה משותפת. זו תופעה ייחודית, שכן, בדרך כלל, יש מנהיג מוביל אחד.

על רקע סכסוכי האחים במקרא שהיו הגורם לגלות, נדרשה מנהיגות אחים משותפת ומוצלחת שתבטל את השנאה ותביא גאולה לעולם.

## מודל חדש של מנהיגות

על רקע סכסוכי האחים במקרא, מסקרנת במיוחד השותפות המוצלחת של משה ואהרן בהנהגת העם.

שמעתם פעם על בית כנסת ובו מכהנים שני רבים במקביל? כמובן שלא; זה הרי מתכון ל'מלחמת עולם'. בראש כל ארגון, עסק ואפילו מדינה עומד אדם אחד שמקבל את ההחלטות. שני מנכ"לים בעסק זה מתכון למחלוקות ולמריבות.

גם בעם היהודי זה לרוב כך. תמיד היה מלך או מנהיג אחד, שאול, דוד, שלמה, תמיד אדם אחד.

ביציאת מצרים אנו מגלים תופעה לא רגילה <sup>2</sup> שני מנהיגים, משה ואהרן. זה התחיל רק עם משה, אבל מיד הקב"ה אמר לו שאהרן ילך יחד אתו. בפשטות נראה שהסיבה הייתה היות ולמשה רבינו הייתה בעיה עם דיבור <sup>3</sup> ולכן אהרן ישמש כמתורגמן שלו, "הוא יהיה לך לפה ואתה תהיה לו לאלקים".

אולם אם זאת הסיבה היחידה הרי יכלו לשכור מתרגם רגיל ב-20 דולר לשעה והוא היה עושה את עבודת התרגום. בשביל מה צריכים דווקא את אהרן? בתגובה לטענתו של משה "לא איש דברים אנכי" היה צריך הקב"ה להשיב לו: תמצא איזה דרשן טוב והוא ילך אתך! מדוע דווקא אהרן?

כשמעיינים בפסוקים מבחינים שאהרן היה יותר ממתורגמן בעלמא. הוא ומשה היו שני המנהיגים שהלכו לפרעה, וכמו שה' אומר "ואנכי אהיה עם פיך ועם פיהו והוריתי אתכם את אשר תעשו". כלומר, ששניהם הם שלוחי הקב"ה להוציא את ישראל ממצרים. ואם-כן נשאלת השאלה מדוע צריכים שני מנהיגים, לכאורה זהו מרשם לבעיות וצרות, וכפי שרואים בחוש.

ובפרט שאנו לומדים בתורה שכאשר משה מינה את יהושע למנהיג, אנו קוראים בפרשת וילך "ויקרא משה ליהושע <sup>4</sup> חזק ואמץ כי אתה תבוא את העם הזה על הארץ", ואומר רש"י: "משה

אמר ליהושע זקנים שבדור יהיו עמך הכל לפי דעתך ועצתך, אבל הקב"ה אמר ליהושע כי אתה תביא את בני ישראל אל הארץ אשר נשבעתי להם תביא על כרחם, הכל תלוי בך, טול מקל והך על קדקדם, דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור" (דברים לא, ז).

ואם-כן רואים פה שהקב"ה בעצמו אומר "דבר אחד לדור", שחייב להיות מנהיג אחד בלבד. ואילו בדור שלפני זה הוא עצמו מינה "שני דברים לדור" [1].

כשמדייקים בפסוקים מתגלה דבר לא רגיל כלל: התורה מתייחסת לשניהם כמציאות אחת. בפי שמות (ד, כט) "וילך משה ואהרן" לא כתוב וילכו לשון רבים, אלא "וילך" לשון יחיד (באנגלית ברוב המקרים לשון רבים ולשון יחיד הוא אחד, אבל בלשון-הקודש זה כמעט תמיד לשונות שונות, זה אחד מהדברים שמפסידים בתרגום).

וזה לא רק בפי שמות אלא גם בפרשתנו וארא: "הם המדברים אל פרעה [2] הוא משה ואהרן" (ו, כז) [3] שוב עובר מלשון רבים ללשון יחיד. ומיד אח"כ "ויעש משה ואהרן כאשר צוה ה' כן עשו" (ז, ו), עובר מלשון יחיד ללשון רבים. ומיד בהמשך שוב "ויבא משה ואהרן".

וכך גם במשך כל הארבעים שנה הם נקראים פעמים רבות בלשון יחיד. למשל בסיפור המרגלים בפרשת שלח כתוב כשהמרגלים הקהילו את כל העדה נגד משה ואהרן "ויפול משה ואהרן על פניהם" (במדבר יד, ה) [4] שוב לשון יחיד.

בפרשת במדבר אנו מגלים עוד יותר עד כמה התורה מחשיבה אותם לאחד: התורה אומרת "אלה תולדות אהרן ומשה [5] ואלה שמות בני אהרן", ומיד רש"י עומד ע"ז "ואינו מזכיר אלא בני אהרן" (במדבר ג, א) ורש"י מפרש זאת, אבל בפשטות הכתובים הם נחשבים לדבר אחד.

ועד שבסוף חייהם תופעה זו מתבטאת בגלוי יותר מתמיד. בפרשת חוקת אנו קוראים על הסיפור עם הסלע. משה הוא זה שמכה את הסלע במטה ואהרן נענש ביחד אתו: "ויאמר ה' אל משה ואהרן יען לא האמנתם בי [6] לכן לא תביאון". כל ילד שלומד זאת מיד צועק: היתכן?! מדוע שאהרן ייענש והרי הוא לא עשה שום דבר?

רואים מכל הדוגמאות הללו שמשה ואהרן היו נחשבים למציאות אחת, ונשאלת השאלה מדוע? למה עשה ה' ככה?

## המפתח לביטול הגלות

כדי להבין זאת, עלינו ללכת אחורה להתחלת הסיפור. בואו ונראה מה גרם לגלות מצרים. בפשטות ובגשמיות הסיבה לגלות הייתה המריבה של יוסף ואחיו; האחים לא רצו לקבל את מרותו של יוסף "הקטן" ומשם התחילה השנאה, עד שלבסוף מכרוהו לעבד וירדו למצרים. אליבא דאמת, המריבה הזאת בין האחים לא הייתה המריבה הראשונה בתורה. אם הולכים קצת אחורה אנו נזכרים במריבה של יעקב ועשיו, וגם שם אנו רואים כי עשיו "הבכור" לא מעוניין לקבל את

מרותו של יעקב הצעיר.

ועוד לפני זה אצל יצחק וישמעאל אֵת אותו הסיפור: ישמעאל לא רצה לסבול את עליונותו של יצחק עליו. וכבר בשחר ההיסטוריה אנו מוצאים את המריבה בין קין והבל, מריבה בין שני אחים.

אצל יצחק וישמעאל עוד אפשר היה להבין את ה'וויכוח האידיאולוגי'; ישמעאל עבד עבודה זרה ולעומתו יצחק האמין בה' אחד. וכן אצל יעקב הצדיק ועשיו הרשע. אבל אצל יוסף ואחיו אֵת "אחים לדעה" אֵת כאן כבר לא היה תירוץ למריבה שלהם, ולכן זו הסיבה שגרמה לגלות מצרים.

הרבי תמיד אומר בקשר לגלות בה אנו נמצאים עד ימינו אלה, שהגלות הוא מסובב, תוצאה מסיבה מסוימת, והסיבה היא שנאת חינם, ולכן כדי לשנות את התוצאה שהיא הגלות; חייבים לעקור את הסיבה לגלות ולעסוק באהבת חינם.

על-דרך-זה ניתן לומר גם בגלות מצרים: כדי לשנות את התוצאה שהיא הייתה גלות מצרים היו חייבים לעקור את הסיבה לגלות אֵת "שנאת אחים", היא זו שגרמה לגלות, ולכן, כדי להביא גאולה היה חייב לקרות דבר הפוך בתכלית אֵת ששני אחים ביחד יוציאו את עם ישראל ממצרים, והם התאחדו כל כך עד שהם נהפכו למציאות אחת. וכמו שהזוהר אומר שמה ואהרן הם "פלא דגופא", שני חלקים מגוף אחד, ורק כך הם יכלו להצליח להוציא את עם ישראל מגלות מצרים.

וכאן רואים דבר נפלא: בין שני האחים הללו, משה ואהרן, מעולם לא התגלעו ביניהם חילוקי דעות, אף-על-פי שהם היו שונים בטבעם לחלוטין; משה היה איש אמת ו'גבורה', ואילו אהרן היה כולו 'חסד' אהבה ורחמים, ובכל זאת לא היה ביניהם אף ויכוח, וכמו שדוד המלך אומר בספר תהלים "חסד ואמת נפגשו צדק ושלוש נשקו" (פה, יא) [למעט מקרה אחד בפרשת שמיני לאחר מיתת נדב ואביהו שם כתוב "ויקצוף על אלעזר ועל איתמר" ולפועל בסוף "וישמע משה ויטב בעיניו", "הודה ולא בוש" (ויקרא י, ד)].

ולהיפך. הפעם היחידה שהם כן נפרדו היה בשעה שמה עלה למרום לקבל את לוחות הברית ומזה יצא חטא העגל, משום שכשיש פירוד יש מקום לעבודה זרה, שזה היה הסיבה לכל החטאים שבאו לאחר מכן.

## לחשוב כמו התורה

כיצד זה שמה ואהרן מעולם לא סתרו האחד את רעהו? לא מוצאים בתורה ולא בחז"ל אף פעם סיפור שמישהו בא אמר לאהרן שמה אמר לו הפוך ממה שהוא אמר, איך באמת אהרן כיוון תמיד לדעתו של משה רבינו?

רואים בחוש אצל זוג נשוי שלאחר כמה שנים שחיים ביחד כל אחד לומד להכיר את השני כל-כך טוב, עד שהוא יכול לדעת במדויק כיצד יגיב בן זוגו על מקרה מסוים, וזאת בלי לשאול אותו.

אנו יודעים מה הוא יאהב, מה ישמח אותו, מה ישעשע אותו, ומה ירגיז אותו, ואפילו מה יהיו המילים בהם הוא ישתמש?

גם אצל חסידים ורבי זה כך. חסיד אמיתי יודע מראש כיצד הרבי יגיב על מקרה כזה; הוא לומד לחשוב כמו הרבי ולכן הוא מסוגל לכוון לרצונו של הרבי גם בלי לבדוק בספריו ובלי לשאול אותו.

יהודי צריך להרגיל את עצמו לחשוב בצורה יהודית, לחשוב על פי התורה, שתגובותיו יהיו באותה צורה שהתורה מגיבה. אי אפשר לדעת מראש מה יקרה לאדם בחיים ואי אפשר ללמוד את התשובות לכל השאלות שעולות לצוץ לפתע, אלא אדם צריך ללמוד לחשוב על-פי תורה. זה לא מספיק "לנהוג כיהודי" ? מעשה ? ואפילו לא "לדבר כיהודי" ? דיבור ? צריך ללמוד "לחשוב כיהודי".